

Øll tosa um teldur og teknikk men gloyma fjøll - áir og gjáir

OLJA, UMHVORVI OG MENTAN. - Øll tosa um teldur, knappar og teknikk, men vit gloyma umhvørvið - fjøll, gjáir og áir og hvørt av øðrum, sigur landsstýrismaðurin í oljumálum, sum eisini viðgongur, at sjálvur er hann sera tekniskt hugaður. Hann heldur, at vit gloyma oftani at lyfta høvdið upp frá teldubordunum og hyggja, hvat vit eiga av øllum hesum vakra rundan um okkum: umhvørvið - náttúruna.

Orð og myndir:
Jan Müller

Tað eru umleið halvtannað ár síðani, at Føroyar fingu sín fyrsta oljumálaráðharran. Eyðun Elttor, úr Klaksvík og utbugvin maskinmaður og sum hevur starvast sum eftirlitsmaður hjá Arbeiðsetirlitinum í mong ár, gjørdist tann fyrsti, ið slapp at royna seg í hesum spildurmyggja landsstýrissessi.

Hetta hevur verið ein sera spennandi men eisini tørligur tíð, har marknaðseman við Bretland hevur staðið ovast á breddanum. Nu markið er komið uppá pláss, og føroyingar hava boðað altjóða oljuverðini frá, at dýrnar verða latnar upp fyri oljuleiting á føroyska landgrunninum ár 2000.

Hetta halvtannað árið sum landsstýrismaður í oljumálum, hevur Eyðun Elttor verið rættiliga kurrur. Tað eru tey, sum leingi hava ófotnast eftir onkrum utspæli ella bara onkrum uttali frá landsstýrismanninum. Hesin hevur tó gjørt greitt, at soleingi samráðingar vóru við bretar um markað, valdi hann at halda lagan profíl. So nógv høvdu hesar samráðingar at tyða fyri komandi gongdina, at landsstýrismaðurin valdi at siga minst møguligt - og heldur lata sínar embætismenn fáa stundir at gera sitt arbeiði til fulnar.

Nu markið ikki longur er nokur føroyingur fyri útviklinginum, hevur tull ferð verið sett á fyrirreikingarnar av 1. útbjóðing.

Eyðun Elttor sigur seg vera væl nøgdan við gongdina og heldur hann tað eisini vera rætt atberði, ta umheimurin á altjóða oljumessum í Aberdeen herfyri

Oljumálaráðharrin fær íblástur frá skotskari mentan, her á vitjan í Drum Castle, sum er frá 1290

fekk greið boð um komandi útbjóðingina.

Vit eru á einum týðandi vega-móti í føroyskari søgu, og eg fari at gera mitt ítarsta til, at komandi oljuleiting verður til gagn fyri Føroyar.

Eyðun Elttor ætlar sær tó ikki at vera tann, ið skundar nakað íggjognum. Alt skal skipast soleiðis, at útviklingurin ikki fer at skaða umhvørvi, mentan ella samfelagið í heila tikið sigur hann.

Um góða viku fer Eyðun Elttor at fáa handað tilliðið, sum skal leggjast fyri lögtingið í sambandi við 1. viðgerð av útbjóðingini. Átlanin er at fáa málið fyri tingið seinast í október ella fyrst í november, men oljumálaráðharrin er greiður yvir, at hetta er ein tíð, har nógv stórmál koma fyri. Her er bæði Hvítabók og Fíggarlóg, og nú eisini útbjóðingin, sum eisini er eitt stórmál.

Eyðun Elttor vil fegin hava, at tingmenn sleppa at kunna seg væl við innihaldið í málinum og at tað kann verða viðgjørt væl og víðiliga í nevd eftir tingviðgerðina.

Tingmenn skulu fáa ta tíð, sum er neyðug at viðgera málið, men vónandi er fyrireikandi arbeiðið, sum embætis- og fakkfólk annars hava gjørt, so mikið gott, at málið kann fáast frá hondini til ásettu tíðina.

Tað eru bert fáir mánaðir síðani, at landsstýrið gjørdi av at

seta á stovn eitt oljumálastýri. Landsstýrismaðurin er sannførdur um, at hetta verð ein røtt avgerð og kom hon eisini í tøk-um tíma.

Hond í hond

Hóast Eyðun Elttor heldur seg hava mest skil á tí tekniska partinum av eini komandi oljuvinnu, so kennir hann so samnliga eisini sína vitjanartíð, tá tað um avleiðingarnar av eini oljuvinnu ræður.

Vit hava ein ótrúliga stóran møguleika at lata olju, tryggð og umhvørvi ganga hond í hond við tí arbeiði, sum verður gjørt nú og fer at verða gjørt í komandi tíð.

Tað hevur verið sagt, at tað er óheppið, at sami landsstýrismaður umsitur bæði olju- og umhvørvi. Eyðun Elttor metir ikki, at hesin vandin nýtist at vera so stórir, nú tá umhvørvismálið ikki liggja beinleiðis í Oljumálastýrinum men harafturimóti hjá Heilsufroðiligu Starvsstovuni.

Men hevur politiski myndugleikin givið teimum fólkum.

Eyðun Elttor og konan Oddbjørg á vitjan í Peterhead.

Oljumálaráðharrin og byráðsformaðurin í Havn og stjórin á Tórshavnar Skipasmiðju vitja stóru útgerðarhavnina í Peterhead.

sum eitt nú á Heilsufróðiligu Starvsstovuni arbeidda við umhvörvismálum nóg nógva orku, ans og mandat at til tess at kunna arbeidda við hesum spurningum til fulnar spurdu vit landsstýrismannin!

-Tað hava vit ikki, skal eg vera tann fyrsti at viðganga. Har eru bara trí fólk, sum eru knýtt at umhvörvinum, og nú kemur harumhvörvislógin aftrat. Hetta megna tey ikki einsamótt, og tí hava vit biðið um eina upphædd á eyskaféggjarlógini og eina á verandi fíggjarlóg, tilsamans umleið 800.000 kr. Eyðun Elttor sigur, at fólkini eru óbyrjað, tí tey eisini skulu arbeidda við øðrum umhvörvisspurningum. Her er so avgjørt neyðugt at gera nakað. Tí vónar hann ikki at fáa nakran trupulleika við at fáa fleiri pengar til okið, hóast hann samtíðis viðgongur, at uppaltur meira átti at verið sett

Teknologiin er áhugaverd, men oljumálaráðharrin leggur okkum eina við ikki at gloyma umhvörvið og mentanina

av.

Teknikkur og umhvøvi

-Øll tosa um teldur, knappar og teknikk, men vit gloyma umhvörvið - fjøll, gjair og áir og hvørt av øðrum, sigur landsstýrismaðurin, sum eisini viðgongur, at sjálvur er hann sera tekniskt hugaður. Hann heldur, at vit gloyma oftani at lyfta høvdið upp frá telduborðunum og hyggja, hvat vit eiga av øllum hesum vakra rundan um okkum: umhvörvið - natúrana. Vit eiga ikki at gloyma hetta.

Landsstýrismaðurin í olju- og umhvörvismálum visir eisini á tydingin at kunna svara oljufelagunum, hvørjar umhvörvis- og trygdartreytnar eru í sambandi við L. útbjóðing.

Hann viðgongur, at vit eru ikki heilt klárir við hesum enn, men visir samtíðis á, at vit hava nakað av rásarumi, tí frá tí at loyvi verða latin, til borad verður, gongur helst eitt ár. Hesa tíðina fáa vit stundir at fáa hesi viðurskiptini uppá plass.

Men hvat nú um oljufeløg eru klár til at bora longu frá ár 2000?

-Eg haldi ikki vit fara at raða teimum til at bora beinanvegin, men heldur biða til ár 2001. Til ta tíð kunnu vit hava bæði umhvörvis-spurningin og tilbúvgingina klára. Eg trúgvi heldur ikki felogini eru tilreiðar fyrr enn tá. Eyðun Elttor viðgongur, at tað hevur gingið drúgv tíð við at fáa tilbúvgingina í gongd, men henda verður klár til tíðina.

Hjúkla um mentanina við oljupengum

Hóast mentanin ikki er okið hjá Eyðun Elttor, so hava mongu ferðirnar í utlandinum, í Noregi, Danmark, Bretland og í Alaska, lært hann, hvussu stóran tyding tað hevur at varðveita, hjúkla um og menna mentanina í einum landi, har oljuyvinnan hevur so ómetaliga stórar avleiðingar uppá gott og ilt.

-Eg havi just verið í Skotlandi, har vit vórðu bodnir at vitja eina av teimum heilt gomlu borgunum. Nóg av hesum gamla er varðveitt við m.a. oljupengum. Undir mongu vitjanunum í utlandinum ser ein eisini,

hvussu stóran tyding oljupengar kunnu hava fyri livandi mentanina. Vit í Føroyum eiga ongar stásiligar borgir og aðrar bygningar, við undantaki av Múrinum og onkum øðrum. Okkara mentan liggur meira inni í okkum sjálvum og stendur skrivað í kvæðum, sagnum og søgum - hon er serstakliga varðveitt frá munni til munn og er harvið kanska eisini nóg meira livandi enn hjá øðrum.

Eyðun Elttor er av tí sannføring, at mentan er alt fólk. Tosað verður um at seta á stovn ein búskapargrunn, ið m.a. skal kunna goyma komandi oljupengar, untan at hesir verða „soplaðir“ burtur við eitt.

Oljumálaráðharrin heldur tað vera rætt at lera av eitt nú norðmønnum og alaskabúgvum, sum hava gingið undan við slíkum grunnum.

-Lay down for a rainy day - legg til síðis til veri tíðir, taka bretar til. Og tað er eisini í lagi. Men er nakað í undirgrundini, so má tað eisini brúkast til at varðveita tað verandi og leggja lunnar undir tí komandi. Tað má tí eisini vera rætt at brúka oljupengar at menna fólkid og mentanarlívið. Vit eiga tí at livga um okkara lívsmyrstur, ja okkara lívsmentan.

Til tey, sum bera ótta fyri, at oljan fer at koma uppá land í Føroyum, og tær harvið negativu avleiðingarnar, hevur Eyðun Elttor tað at siga, at okkum nýtist ikki at gera tað av-beinanvegin t.d. at byggja eitt reinsiverk her. Tað er nakað vit kunnu taka støðu til seinni.

Tá vit loksins spyrja landsstýrismannin, um Føroyar ikki høvdu kunnað verið hann fyrri-uttan er hagn skjótur at svara: -Eg haldi tað var rætt at geva oljuni sum málsoki stórr tyding enn at lata tað vera ein part av Vinnumálalystirinum. Við fyrst at seta ein landsstýrismann á okinum og harnæst at seta á stovn eitt sjálvstøðugt stýri hava vit froyingar vist altjóða oljuheiminum, at vit prioritera eina komandi leiting við Føroyar høgt. Vit hava eisini vist okkara egnu landsmønnum, at vit vilja gera forarbeiðið undan leitingini professionelt og forsvarligt.

